

Тигран Хачатрян

ПРОНИКНОВЕНИЕ ГЕРМАНИИ В ТУРЦИЮ В КОНЦЕ XIX-НАЧАЛЕ
XX ВЕКА: НА МАТЕРИАЛАХ РУССКО-ГЕРМАНСКОЙ
ИСТОРИОГРАФИИ

Немецкая историография, Ближний Восток, экономическая экспансия, русские историки, колониальная политика, международное положение, Османская империя, германский капитал

XIX-

1871

« ... ».

« ... »

» - ...

1910

»².

»³. 6

¹ ... , 1981, . 83.

² Hohenlohe-Schillingsfürst., Denkwürdigkeiten, Bd I-II, Stuttgart und Leipzig, 1907, . 301-302.

³ ... , . 302; ... , , 1971, . 48.

, : «
 , »¹. 70-
 ,
 1876 .
 , (1879-1881) (1882-
 1892).
 , - 1877-
 1878 .
 .
 ,
 .
 ,
 -
 .
 80 ,
 2 .
 , 1888 . || : « -
 »³.
 ,
 ,
 ,
 .
 .
 « (. .) - . .)
 »⁴.
 ,
 , 5 ,

1 . . . , 1961, . 32.

2 , . 33.

3 . . . , 1966 . 35.

4 . . . , 1923, . 8-9.

⁵ Holborn H., Deutschland und die Türkei Berlin, 1926. . 22, 24-25, 26.

1, 2, 3, 4, 5, 6,
7, 8, 9
«
»¹⁰

1 Wiedenfeld K., Die deutsch-türkischen Wirtschaftsbeziehungen und ihre Entwicklungsmöglichkeiten. München und Leipzig, 1914.

2 Giesel W., Zwei Jahrzehnte im Nahen Orient, Berlin, 1927, . 46.

3 Graevenitz G., Die deutsche Militärmission der Türkei: Zum Gedächtnis; Kolmar Frh. v.d.Goltz, - „Deutsche Rundschau» Bd 168. 1916, . 422.

4 Glaise-Horstenau E., Franz Josephs Weggeführte. Das Leben des Generalstabschefs, Zürich-Leipzig-Wien, 1930 . 209, 288-289.

5 Waldersee A., Aus dem Briefwechsel des Generalfeldmarschalls Alfred Grafen v. Waldersee, Bd I. Berlin und Leipzig, 1928. . 28-29, 32-34, 55-56, 67, 88-92, 134, 135-137; Waldersee A. v. Denkwürdigkeiten, Bd I-III, Stuttgart und Berlin 1923-1925, . 222-232.

6 . Krausnick H., Holstein Geheimpolitik in der Ära Bismarck 1886-1890, Hamburg, 1942, . 381.

7 G r litz W., Der deutsche Generalstab. Geschichte und Gestalt von 1650-1945. Frankfurt a. M.1958, . 143-146.

8 Fornaschon W., Die politischen Anschauungen des Grafen Alfred von Waldersee und seine Stellungnahme zur preubisch-deutschen Politik. B, 1935, . 114.

9 Mohs H., General-Feldmarschall Alfred Graff von Waldersee in seinem militärischen Wirken. Bd II, Berlin, 1929, . 239-240.

¹⁰ „ „ 1902 1914 (. „ 1964, . 52.

1.

II

(1883-1897)

: «

»².

1882-1895

3,

4,

5,

6,

7,

8,

9,

¹ « » 1871- 1918.,
., 1977, . 72-73.

² . . , . 119

³ ,, 1914 (). ., 1961, . 48-50, 228-230.

⁴ Menne B. Krupp: Deutschlands Kanonenkönige. Zürich, 1937. . 154-155.

⁵ Bedrow W., Alfred Krupp, Bd I-II Berlin, 1927, . 310-311, 388-389, 410; Bedrow W., Alfred Krupp und sein Geschlecht, Berlin, 1943, . 168.

⁶ Holborn H., Deutschland und die Türkei Berlin, 1926, . 73-74, 88.

⁷ Waldersee A., Aus dem Briefwechsel des Generalfeldmarschalls Alfred Grafen v. Waldersee, Bd I. Berlin und Leipzig, 1928. . 181.

⁸ Helfferich K., Georg von Siemens. Ein Lebensbild aus Deutschlands grosser Zeit. Bd III. Berlin, 1923, . 23-24, 33-35.

⁹ B lcke W., Krupp und die Hohenzollern. Aus der Korrespondenz Familie Krupp 1850- 1916. Berlin, 1956, . 54-55.

1, 2 : « ,
 ,
 ,
 ,
 : « ,
 ;
 ;
 . 1901
 230 ,

9,5 ».
 : «
 »⁴.
 5, 6, 7, 8, 9,
 10, 11, 12 .

1 1902 1914 (. 1964, . 320-349.
 2 Valentin V., Deutschlands Außenpolitik von Bismarcks Abgang bis zum Ende des Weltkrieges., Berlin, 1921, . 71-85.
 3 1902 1914 (. 1964, . 327-328.
 4 1914 (. 1961, . 229.
 5 , . 63-79, 121-148.
 6 - 1937, . 137-139, 142-143.
 7 XIX 1960. . 228.
 8 (1888-1903). , 1955, . 63- 65.
 9 - - I. 1928, . 17-22.
 10 , 1940, . 33-34; XIX 1951, . 40-41; 1905-1911 46-49.
 11 , - « - » . 5 (39), 1934, . 54-55.
 12 XIX 1970, . 222-226; (XIX -) 1982, . 132; XIX - 1987, . 168-200; « 1991, . 38-39.

XIX

« 1871-1918 .». »

»¹.

2,4 1881 .
4,7%.

1888 .

².

II 1889 . 1918 . . .

³. 80-

¹ « » 1871- 1918.,
.73.

²

³ . . . (. . . 1918, . 111.

1.
«
1918 .» : «
1898 . II -

: « 300 ,
»². : « II : « ,
»³.
: « ,
»⁴.

»⁵.

1 XIX
. 1951, . 192;
XIX - 1970, . 219-256;
(XIX -). 1982,
.132;
XIX - 1987, . 169-171, 173-176;
« 1991, . 26-47, 49, 55, 61, 96-117.
2 1937, . 256.
3 , . 277.
4 1918 1959, . 281.
5 « 1991, . 55.

1.

70- XIX .,

60-70-

1881 .

2.

XIX .

3.

: « -

- -

« »,

»⁴.

¹ . . 54

² , 1985, . 144.

³ ? (.) - 3. 1962, . 194;

(.) - 1954. . 5, . 175-179; 1948, . 20; 1931,

. 13.

⁴ , 13.

« »,

: «

»¹.

1897 . - - -

¹ , 1985, . 155.

² Hubatsch W., Die Ära Tirpitz. Göttingen, 1955, . 72-73.

³ Widenmann W., Marine-Attache an der kaiserlich-deutschen Botschaft in London 1907-1912. Göttingen, 1952, . 23-25, 27, 150-181, 220.

⁴ Kehr E. Schlachtflottenbau und Parteipolitik 1894-1901. Berlin, 1930, . 93-119.

⁵ Uplegger F., Die englische Flottenpolitik vor dem Weltkrieg. Stuttgart, 1931, . 14-15, 16-19.

⁶ Kennedy P., Maritime Strategieprobleme der deutsch-englischen Flottenrivalität. in Herbert Schottelius and Wilhelm Deist (eds.), Marine und Marinepolitik im kaiserlichen Deutschland 1871–1914, Dusseldorf, 1972, . 179.

⁷ Wormer K., Grossbritannien, Russland und Deutschland: Studien zur britischen Weltreichpolitik am Vorabend des ersten Weltkrieges. München, 1980, . 38, 147-148, 152.

⁸ Baumgart W., Deutschland im Zeitalter des Imperialismus (1890-1914), Frankfurt a.M., 1972, . 57.

⁹ Kiderlen-Wächter, Der Staatsmann und Mensch. Bd II. Stuttgart, 1925, . 48-59, 64-67.

¹⁰ Fischer F., Krieg der Illusionen: Die deutsche Politik von 1911 bis 1914 Dusseldorf, 1978, . 108-110, 169-170.

¹¹ () , 1957, . 55-100.

« , - « », ,
 - , - »¹.
 : «
 »².
 XIX « » , «
 1970- .»
 « »
 3.
 4 , 5.
 « 1871-1914 .»
 « »
 6 , 7 ,

1 , 1856-1917. ., 1952, . 25.
 2 XIX
 . ., 1951, . 378; 1914-1918
 : : ,
). ., 1964, . 139; . ., 1968,
 . 234-247, 248.
 3 (. . .). ., 1960, . 471-
 499; . ., 1987, . 52-81.
 4 1871- 1914
 , 1965, . 3-64; « »
 . 196,
 3-244.
 5 , 1966, . 20-36.
 6 1870-1914
 . ., 1952, . 44-46, 50-52.
 7 « »
 . ., 1971, . 136-137.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8

« 1856-1917 .»⁹, «

»¹⁰, «

1870-1957»¹¹

II

«

»¹²

1 1912 .- :
- ., 1971, . 116-119, 124-126, 130-139.

2 1905-1911 . ., 1972, . 19.

3 (1914-1917). .,

1960, .92-94.

4 1960 .63-66.

5 « » « » . :
- ., 1969, .25-69, 39, . 3-30.

6 1968,
. 256- 267.

7 . V. ., 1958, . 81-140, 198-214.

8 1908-1909. ., 1977, . 89-134.

9 , 1856-1917. ., 1952, . 335-336.

10 , . II. ., 1945. . 181-182, 184-185.

11 (1870-1957). ., 1957, . 4-5,
7-16, 20, 23-24, 49, 54-60.

12 « » ., 1991, . 51.

Տիգրան Խաչատրյան, Գերմանիայի ներթափանցումը Օսմանյան Թուրքիա 19-րդ դարի վերջին և 20-րդ դարի սկզբին (ռուս-գերմանական պատմագրության գնահատմամբ) – Ռուս-գերմանական պատմագրությունը նշված շրջանի վերաբերյալ բազմակողմանի ուսումնասիրություններ է կատարել. առանձին հեղինակներ խորությամբ ուսումնասիրել են գերմանաթուրքական հարաբերություններին վերաբերող բազմաթիվ հարցեր: Ուսումնասիրելով և համեմատելով թե՛ ռուսական, թե՛ գերմանական պատմագրության տարբեր հետազոտողների կողմից լուսաբանված առանձին խնդիրներ՝ հանգում ենք եզրակացության, որ գերմանական կայսրության ստեղծումից հետո Գերմանիայի առաջնային նպատակն էր գաղութացնել Մերձավոր Արևելքը, այդ թվում՝ Օսմանյան կայսրությունը: Ռուսական և գերմանական պատմագրությունում գերակշռող է այն կարծիքը, որ Գերմանիան աշխարհակալ տերություն հռչակվեց միայն Օսմանյան Թուրքիայի տնտեսական և քաղաքական նվաճումից հետո:

Тигран Хачатрян, Проникновение Германии в Турцию в конце XIX-начале XX века: на материалах русско-германской историографии –

Tigran Khachatryan, German penetration into Ottoman Turkey at the end of 19th and the beginning of 20th Century (Based on Russian and German historical sources) – The German and Russian historical studies have conducted multi-aspect research on this specific period, while a number of authors did in-depth analyses of several issues of German-Turkish relations. A comparative study of Russian and German sources of this period (with some comparison of Russian and German researchers involved with the same issues) allows to conclude that after the emergence of German Empire one of Germany's primary goals was colonizing the Middle East, because of which the Ottoman Empire became a priority. The opinion that prevails in both Russian and German historical sources claims that Germany became a world superpower only following its economic and political conquest of the Ottoman Turkey.

